

קול צופיך

מרון הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

יתרו - תשנ"ט - מאת מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

מצוה זאת? בסידור ברכת "אהבת עולם" אנו אומרים "וקרבנתו מלכנו - יכוון לקיים מצות עשה לזכור מעמד הר סיני ונתנת התורה". "לשמך הגדול" - יכוון לזכור מעשה עמלק וכו'. וכל מי שמהרהר בזה בקראו מתוך הסידור - מקיים מצות עשה מן התורה.

הכנות לקבלת התורה

"ויסעו מרפידיים ויבואו מדבר סיני ויחננו במדבר ויחן שם ישראל נגד ההר". אומר רש"י - "להקיש נסיעתם מרפידיים לביאתן מדבר סיני. מה ביאתן למדבר סיני בתשובה עיין שפתי חכמים שלומד כן מ"ויחן שם" כאיש אחד" אף נסיעתן מרפידיים בתשובה". אי אפשר לקבל תורה בלי תשובה על כל מה שהיה במצרים "גוי מקרב גוי" יצאו ממצרים. הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז. וע"כ צריכים חרטה ותשובה על העבר וקבלה לעתיד.

ועוד "ויחן שם ישראל נגד ההר" ורש"י כותב: "כאיש אחד בלב אחד" אחדות זו היא תנאי לקבל כל התורה. אדם יחיד לא יכל לקיים כל התורה וע"כ "ויענו כל העם יחדיו ויאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה". ע"י היחוד אפשר לקיים כל התורה כולה.

זכרו את יום השבת

על הפסוק "זכור את יום השבת לקדשו" אומר רש"י זה פתרונו - תנו לב לזכור תמיד את יום השבת, שאם נזדמן לך חפץ יפה תהא מזמינו לשבת" וזה כבית שמאי ביצה דף טו והלכה כמותם בענין זה. וזה לא נקרא מקטני אמונה. אדם שדואג מה יאכל למחר הרי הוא מקטני אמונה אבל כל יום להתעסק במאכלי שבת זו מצוה וע"כ נתן הבא"ח בפרשת כי תשא י"ז משם הספרי עצה פשוטה שבכל יום כשאומר בשיר של יום - "היום יום אחד בשבת קודש" יכוון לקיים מצות עשה של זכור את יום השבת לקדשו. ועיין רמב"ן על אתר.

"לא תשא את שם ה' אלוקיך לשוא..." ואמרו חז"ל שבועות דף לט ע"א שכל העולם נדעזע בשעה שאמר הקב"ה לא תשא. ומזה למד הרמב"ם איסור ברכה שאינה צריכה וברכה לבטלה ה' ברכות פ"א ה"ט"ו. ברכות ל"ג ע"ב: כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר משום לא תשא. וזה דבר חמור מאוד. ומכיון שהתחלנו בהלכות ברכות בשבוע שעבר והיום מוצאי ט"ו בשבט נמשיך בענין זה. והדוגמה הבולטת בברכה לבטלה הוא אי ידיעת הברכה הנכונה. הלכות ברכות

דבש תמרים

בגמרא ברכות ל"ח ע"א "אמר מר רב רב אשי האי דורשא דתמרי מברכין עליוה שהכל נהיה בדברו. מאי טעמא? זיעא בעלמא הוא". והסביר רש"י "ואינו פרי לברך עליו בורא פרי העץ". אבל בעל הלכות גדולות מובא בתוספות ד"ה האי סובר שדוקא כשעירבו בו קצת מים או שיכר מברך שהכל אבל כשאינו מעורב - מברך בורא פרי העץ. והרא"ש ס"י יב הסביר דעת בה"ג מאחר ובפסוק לא כתוב תמרים אלא דבש משמע שברכת הדבש כשלעצמו - בפה"ע. וכן בשמן כתוב "זית שמן" ולא זית לבד וע"כ השותה שמן זית מברך בפה"ע ולא שהכל.

ואעפ"י שכל המיצים היוצאים מהפירות ברכתם שהכל - נשתנו אלו שמוזכרים בפירוש בפסוק כמשקח. אבל לא נפסקה הלכה כבה"ג ועל כל מיצי פירות שבעולם מברך שהכל נהיה בדברו חוץ משמן זית שברכתו בפה"ע ויין מענבים שהתעלה וברכתו בפה"ג. שו"ע סי' ר"ב סעיף ח'. והכוונה שמן זית הראוי לשתיה כמו היום.

השיעור לעילוי נשמת:

מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

פרשת השבוע: יתרו

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשנ"ט.

הלכות ברכות

וישמע יתרו

"וישמע יתרו כהן מדין חותן משה את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים". ואח"כ משה רבנו מספר לו את כל הניסים שעשה עמו ה' - "ויחד יתרו על כל הטובה" וכו'. רבנו מהר"ח כותב, שליתרו היו שלושה פשעים חמורים: הראשון - שלא הניח עבודה זרה שלא עבדה מכילתא יתרו א' ורש"י פרק י"ח פסוק י"א. השני - שהיה יועצו של פרעה יחד עם בלעם ואיוב שמות רבה א', ט' והשלישי - כתוב בתרגום יונתן בן עוזיאל שמות ב', כא שכאשר הגיע משה רבנו ליתרו והבין שברח מפני פרעה שם אותו בבור עשר שנים ורצה למוסרו לפרעה וציפורה היתה מפרנסת אותו בסתר עד שהוציאו בסוף ונעשו לו ניסים וכו'. ולבסוף נעשה רועה צאן יתרו חותנו.

אומר רבנו החיד"א ע"ה בספרו "ראש דוד": בא יתרו אל משה למדבר ונסה לכפר על שלושת הפשעים הללו: נגד מה שעשה למשה - "אני חותנך יתרו בא אליך..." הבה נשלים ונשכח את העבר, אני מתפאר בך! נגד מה שיעץ לפרעה - "ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה". ונגד מה שעבד ע"ז - "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלوهים" הנה עתה אין אני מאמין בהם בלתי לה' לבדו.

כי בדבר אשר זדו עליהם

בהמשך הפסוק הנ"ל חותם: "כי בדבר אשר זדו עליהם" מה זה "אשר זדו עליהם"? אנו אומרים בכל יום ב"ויברך דוד": "ותתן אותות ומופתים בפרעה ובכל עבדיו ובכל עם ארצו כי ידעת כי הזידו עליהם..." פרעה ומצרים היו מזידיים! ישנה מחלוקת בין הרמב"ם והראב"ד מדוע נענשו מצרים "והלא כתוב בתורה ועבדום וענו אותם, הרי שגזר על המצרים לעשות רע" רמב"ם ה' תשובה פו, ה"ה: לדעת הרמב"ם הטעם משום שגזירת "ועבדום ועינו אותם" לא כוונה לאומה מסוימת ומצרים ברשותם נטלו המשימה בשמחה לרוב רשותם ושנאתם את ישראל.

והראב"ד אומר שהטעם מפני שלא שמעו בקול משה לשלחם וביזוהו. ועוד משום שהשתעבדו בהם יותר מדי בעבודת פרך וכו'. וזה הפירוש הפסוק בד"ה שאנו אומרים כל יום מדוע קבלו פרעה ועמו עונשים. כי "הם" הזידו הם ברשותם. וכן הם הזידו הוסיפו עבודה במזיד ולא שמעו לקול ה'.

וכן אמר, ימח שמו וזכרו, אייכמן כשנתפס ונשפט בארץ, שהוא רק ביצע פקודות וכך נגזר משמים שעם ישראל יושמד. בדיוק כפרעה!

מעמד הר סיני

בפרשת יתרו אנו קוראים עשרת הדברות: "בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני". מהו "ביום הזה"? אומר רש"י "שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו ביום ניתנו". ויש עלינו מצוה לזכור בכל יום מעמד הר סיני. איך מקיימים

קול צופיך

מִן הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֵה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי הַרְבַּ מְרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

יתרו - תשנ"ט - מאת מִן הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֵה"ג מְרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

עיין בא"ח פנחס י"ב . וכן מפני שנהפך למשקה פופקורן - מחלוקת גדולה האם נחשב נשתנה צורתו או לא ולדעת הרמב"ם ברכתו בפה"א ולמהרי"ק ותהר"ד - שהכל. אך טוב ביותר לקחת גרגיר תירס שלא התנפח ולברך עליו בפה"א ולפטור הכל ויוצא מידי ספק אחרת לרמב"ם בפה"א ולאחרונים שהכל.

פירה תפוחי אדמה - אם נתרסק לגמרי בצורה שלא נותרו חתיכות תפוח"א ברכתו שהכל. אבל אם נותרו חתיכות ניכרות - ברכתו בפה"א. ולרמב"ם ברכתו בפה"א גם כשנתרסק לגמרי . ירקות שנתרסקו בפומפיה ידנית - כגון גזר מגורד, צנון מגורד וכדומה - כיון שרואים חתיכות קטנות וניכר הירק או הפרי וע"כ מברך הברכה הראויה להם בפה"א או בפה"ע ונכון שמשמע מכה"ח שגם במקרה זה יברך שהכל אבל המנהג לברך בפה"א כיון שניכר הפרי או הירק הקצוץ.

* אצל מרוקאים יש מאכל הנקרא "מוחמר" שזה תפוח"א מבושל ויש שמכניסים בתוכו ביצים, גזר, אפונה וכדומה. יש לחלק גם בזה - אם התפוח"א מרוסק באופן מוחלט - ברכתו שהכל, אבל כשרואים חתיכות תפוח"א מברך בפה"א.

וכשמוסיפים הגזר והאפונה והם לא מרוסקים - יש אומרים שיברך שתי ברכות. שהכל על התפוח"א ובפה"א על הגזר והאפונה. אבל מכיון שיש אומרים בדעת הרמב"ם והשו"ע שגם על תפוח"א מרוסק מברכים בפה"א אע"פ שמרוסק לגמרי ובדיעבד יוצאים ידי חובה בברכה זו גם לשיטת תרה"ד - ע"כ יברך בפה"א על הגזר ויפטור התפוח"א.

מי שלקות

הגמרא בברכות דף ל"ט ע"א אומרת: "א"ר פפא פשטא לי מיא דסילקא כסילקא ומיא דלפתא כלפתא ומיא דכולהו שלקי ככולהו שלקי".

הרמב"ם הלי ברכות פ"ח ה"ד פירש כך הלכה זו: "ירקות שדרכן להשלך להתבשל במים - שלקו מברך על מי שלק שלהם בפה"א והוא ששלקו לשתות מימיהן, שמימי השלקות כשלקות במקום שדרכן לשתותן". זאת אומרת רק כשאני מעוניין לבשל הסלק כדי לשתות את מימיו דין המים כדן הסלק ומברך בפה"א!

והמרדכי המובא במג"א סי' ר"ה ס"ק ו' פירש להיפך שדוקא כשהמים אינם מיועדים לשתיה אלא לטבל - ברכתו בפה"א אפילו אם שותה אותן לבד.

וכתב בכה"ח סי' ר"ה ס"ק י"א שכיון שרבו בזה הדיעות יברך על כל מי שלקות שהכל אלא אם כן אוכל גם מהירק - מברך על הירק ופטור המים.

סלט פירות

לפעמים מגישים לשולחן סלט פירות מעורב מכמה מינים. אם יש בפנים פירות שניתן לזהותם צריך להוציאן ולברך עליהן לפי הסדר של דיני קדימה ופטור השאר. אך מה יהיה דין מיץ הפירות? לכאורה הלכה פשוטה - זה מיץ היוצא מן הפירות וברכתו שהכל, אך אולי נאמר שנפטר כבר בברכת בפה"ע שבירך על הפירות?

יותר מכך - הסוחט תפוז בלא מסננת ומחזיק בכוסו מיץ תפוזים שברכתו לכאורה שהכל. אולם איך יברך שהכל כאשר רואה בעיניו חתיכות פרי? וע"כ הכי טוב שיקח פלח תפוז ויברך עליו בפה"ע ויפטור גם את המיץ וכן יעשה במיץ של סלט פירות. אמנם יש אומרים שישתה קודם מהמיץ ויברך שהכל ואח"כ יברך על הפירות

ואגב נוסף בענין שמן זית שמוסיפין על הסלט, אסור לאכול הסלט בלי נטילת ידיים ואפילו אם אוכל בכף או מזלג, כיון ששמן זית היא אחד מז' משקין המכשירים לקבל טומאה גזרו חכמים ליטול ידיים על אכילת פירות שנרטבו מהם אם אוכל הסלט בלי לחם .

טרימא

ממשיכה הגמרא שם ושואלת: "אמר ליה ההוא מרבנן לרבא: טרימא מהו?" היינו מה מברכים עליו. ולאחר דיון משיבה הגמרא "הא דאמר רב אסי האי תמרי של תרומה מותר לעשות מהן טרימא ואסור לעשות מהן שיכר. והלכתא: תמרי ועבדינהו טרימא מברכין עלוייהו בפה"ע. מאי טעמא? במילתייהו קיימי כדמעיקרא".

מה זה טרימא? רש"י ד"ה טרימא מהו נותן הגדרה חשובה: "ושם טרימא כל דבר הכתוש קצת ואינו מרוסק". ומשמע מדבריו שאם היה מרוסק לגמרי אין מברכין עליו בפה"ע וכן הסיקו מדבריו בעל תרומת הדשן סימן כ"ט ומהרי"י קולון שורש מ"ג שאם ריסק מעט את הפרי ברכתו בפה"ע ואם נימוח לגמרי - שהכל נהיה בדברו. אבל הבית יוסף בסי' ר"ב וכן בסוף סי' ר"ד הביין בדעת הרמב"ם הלי ברכות פ"ח ה"ד שכתב:

"אבל תמרין שמיעכנן ביד והוציא גרעינין שלהן ועשאן כמו עיסה מברך עליהן תחילה בפה"ע ולבסוף ברכה אחת מעין שלוש". והיינו שגם מרוסק לא נשתנתה ברכתו. ויוצא להבנת הבית יוסף שרש"י ורמב"ם חולקים אבל הדרשה סק"ד סובר שאין כאן מחלוקת כיון שהרמב"ם מדבר בפרי שנעשה עיסה היינו מעוך אבל לא נימוח לגמרי ולזה גם רש"י מודה שנקרא טרימא אבל במרוסק לגמרי לכל הדעות ברכתו שהכל. והרבה אחרונים נוקטים למעשה כשיטת הדרשה עיין באה"ל ר"ב, ז ד"ה תמרים ובמשי"ב ס"ק מ"ב וכה"ח ר"ב ס"ק נ"ז .

והרב בא"ח נשאל ברב פעלים ח"ב סי' כ"ח בעירו בגדר על תמרים שדכין אותם במכתשת עם שומשמין ומרוסקין לגמרי עד שנעשין עיסה אחת מה יברכו עליהם - בפה"ע וברכה מעין שלוש, או שהכל ובורא נפשות רבות?

והשיב שמר"ן בסי' ר"ב סע' ז' הביא את לשון הרמב"ם שמברך העץ והרמ"א הביא שם את סברת תרוה"ד שמברך שהכל. והוסף ר"פ שם שהיה אפשר להסביר את הרמב"ם שאם נתמעכו לגמרי מברך שהכל אם "לא נשאר עליהם צורתם" אבל מר"ן "לא ניחא לו בזה" ואח"כ הביא את דברי הב"ח שם בסי' ר"ב שהוא סובר שיש לברך עליהם בורא פרי האדמה. כותב שם הב"ח משם מהרי"ק שהעולם לא נוהג כן אלא מברך שהכל. והוסף את דברי שכנה"ג הגהות ב"י אות ט' שתמה על ב"י שפסק כרמב"ם ולא חשש לסב"ל. וכתב "שכן נוהגים העולם" לברך שהכל "וכן עמא דבר" והזכיר את מג"א בסי' ר"ב ס"ק י"ח ובסי' ר"ד ס"ק כ"ב ושוי"ע ר"ז סע' י"ד ועוד אחרונים. ובמסקנא מאחר ורבים האחרונים וסב"ל ע"כ מברכים שהכל. ואת המאמ"ר בסע' י"ד בענין "קמרדין" "לדר" בלשון היום שהוא מפרי משמש מרוסק מברכים שהכל ולדברי הר"פ שמר"ן ורמס"ם יפסקו בענין "הקמרדין" - "לדר" לברך בפ"ע. והוסף שם שאם נמצא בתוך התמרים המרוסקים "קצת חתיכות תמרים שלא נתרסקו" יברך על אותם החתיכות בפה"ע ויפטור הכל עיין שם.

דין טרימא למעשה

ישנם כמה מקרים שצריך להיזהר בהם למעשה: טחינה - האם יעלה על הדעת שלדעת הרמב"ם יש לברך בפה"א? אלא ברכתו שהכל נהיה בדברו כיון שלא ניכר שם שום זכר לפרי.

קול צופיך

מנן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

יתרו - תשנ"ט - מאת מנן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

שבת, אמר לי, טוב אז לי יש רק תשע דברות. אמרתי לו, יש לנו עשרת הדברות וכל התורה כולה, תורה שבכתב עם תורה שבעל פה, הכל מחייב אותנו והכל מאת הקב"ה. אז להסיר ספקות וכפירה חס ושלוש שלא יאמרו שעשרת הדברות הם העיקר לא התקינו לומר זאת בגבולין בכל יום ויום.

הרמב"ם נשאל שו"ת פאר הדור רס"ג על קהילה שהיו עומדים בעשרת הדברות, ובא רב גדול כעס עליהם וביקש שישובו, ושוב בא רב חדש וביקש שיעמדו ושאלו את דעת הרמב"ם בזה. והוא השיב שצדק הרב הראשון והמנהג שהנהיג שלא לעמוד הוא הראוי. כי העומדים חשבו שבגלל הכתוב "ויתיצבו" האמור במתן תורה גם היום צריך לעמוד, ואין זה נכון כי אם היה זה חובה "היינו מתחייבים כגון זה בקריאת "אתם נצבים, לפי שהיו עומדים".

וסיכם את התשובה: "וכך היה ראוי לעשות בכל מקום שמנהגם לעמוד צריך למנעם בגלל מה שמגיע בזה מן ההפסד באמונה שמדמים שיש בתורה מדרגות, ומקצתה מעולה ממקצתה וזה רע עד מאוד".

אמנם בשו"ת דבר שמואל רע"ו מקיים את המנהג לעמוד, ואין בזה כל חשש כי הכל יודעים שעומדים לכבוד מתן תורה ואין להעלות על הדעת שפרשה זו נאה וזו לא חלילה. וגם החיד"א בטוב עין י"א מקיים את המנהג וראה כי בישכיל עבדי ב', א' ואין לומר שהחיד"א לא ראה את דברי הרמב"ם, כי הוא אכן ראה אותם. וכן כתב בלדוד אמת סי' ז' ולמנהגי מצרים.

על כן, מנהגו שלא לעמוד בעשרת הדברות כפי דעת הרמב"ם אך האשכנזים וחלק מהספרדים עומדים, ואין לגורם חלילה למחלוקת אלא אם עומדים - יעמוד ועיין בטוב עיין שם מאחר ולא קוראים רק עשרת הדברות ונהגו לעמוד "אין לשום אחד לישאר יושב".

וקרבנו מלכנו

אמנם, איננו קוראים את עשרת הדברות אך הם רמוזות בקריאת שמע כפי שכתוב בירושלמי והובא בתוס' שם י"ב: ד"ה בקשו וכתבו התוס' "ועיין בו ותמצא הכל".

וכאשר אנו קוראים את ק"ש עלינו לכוון ולזכור את עשרת הדברות הכלולות בק"ש כדלהלן:

שמע ישראל ה' אלקינו - אנכי ה'.

ה' אחד - לא יהיה לך.

ואהבת - לא תשא.

מזוזות ביתך ובשעריך - לא תחמוד.

ואספת דגנך - לא תגנוב.

ואבדתם מהרה - לא תרצח.

למען ירבו ימיכם - כבד את אביך ואת אימך.

ולא תתורו - לא תנאף.

לא תזכרו - זכור את יום השבת.

אני ה' אלקיכם - לא תענה ברעך.

וגם בתפילה כאמור כשאנו אומרים "וקרבנו מלכנו" עלינו לכוון לקיים מצות עשה לזכור מעמד הר סיני.

טעם עליון

מנהג הספרדים לקרוא את עשרת הדברות בטעם עליון בין בפרשת יתרו בין בפרשת ואתחנן וכן בחג השבועות.

לפי טעם עליון הפסוקים עשרת הדברות מפוסקים כפי סדר הדברות, ובטעם התחתון יש יותר פסוקים.

וי"א שלא ישתה כלל מהמיץ מחמץ הספק אלא ישתה אותו יחד עם הפירות.

קומפוט

פירות שהרתיחו אותם במים ואוכלים אותם עם מימיהם - הרא"ש הסתפק מה דין המים אם דינם כמי שלקות או לא ולענין ברכה ראשונה הכריע הרב כה"ח ר"ה ס"ק י"א לברך שהכל אבל מה יברך ברכה אחרונה? בשו"ע סי' ר"ב סעי' י' י"א פסק שברכה ראשונה אם שותה מים לבד מברך שהכל וברכה אחרונה יש להסתפק לדעת הרא"ש וע"כ לא ישתה מממי פירות מבושלים לבד אלא תוך הסעודה או יאכל מהפירות עי"ש. ואם בשל צימוקים עם מים ונתנו הצימוקים טעם במים, מברך על הצימוקים העץ ופטר את המים אבל אם הסיר את הצימוקים ונשארו מים לבד עם טעם הצימוקים מברך על המים בורא פרי הגפן "ובלבד שהיו צימוקים שיש בהם לחלוחית שאם ידרוך אותם יצא מהם דבשן" עיין שם בסעי' י"א.

שוקולד וקפה

מדין זה נבוא למחלוקת בענין ברכת השוקולד והקפה. והבעיה בזה שמצד אחד פרי הקקאו ופולי הקפה ניטעו במיוחד כדי לגדל פירות ליצור שוקולד וקפה. ומצד שני - אין ניכרת צורת הפרי כלל. לכאורה לדעת הרמב"ם וכפי שהב"י מבין בדעתו יש לברך בפה"ע על שוקולד וקפה כיון שלא משנה אם ניכר או לא מברך ברכתו הראויה לו.

למעשה כתב הב"ח פנחס י' בענין הקפה "אע"ג שיש מחלוקת בברכה שלה פשט המנהג בכל מקום לברך שהכל" ועיין בברכ"י סי' ר"ב ס"ק ט' שפסק כן. ועיין בשערי תשובה ס"ק י"ט, ובבאר היטב ס"ק י"ט שהזכירו את הפוסקים החולקים ע"ז. וכן בענין השוקולד יש שפסקו מאחר ועץ ופולי קאקו, נזרעו עבור "לרסקם" זה עיקר הפרי ומברך בפה"ע אך עיין בדברי יוסף י"ד שפסקו האחרונים לברך שהכל. והטעם הוא שלא ניכר הפרי אע"פ שנזרע עבור זה ועיין כה"ח סי' ר"ב ס"ק ע'.

ולמעשה היום פוסקים לברך על שוקולד וקפה שהכל נהיה בדברו ואע"פ שיש שפסקו לברך בפה"ע על שוקולד וקפה.

עשרת הדברות

בשבת זו אנו קוראים את 'עשרת הדברות' ויש כמה מנהגים לגבי עמידת הקהל או אי עמידה בזמן קריאתם.

הגמרא ברכות י"א ע"ב מספרת שהכהנים במקדש היו קוראים בכל יום עשרת הדברות שמע, והיה אם שמוע וברכו את העם.

ויש שאלה במפרשים מה היתה הברכה שברכו את העם האם הכוונה ל"ברכת כהנים" בנשיאת כפים או בלי נשיאת כפים שם רש"י ותוס'.

הגמ' שם י"ב ע"א אומרת שגם בכל מקום רצו להתקין לקרוא את יי הברכות בכל יום התפילה "אלא שכבר בטלום מפני תרעומת המינין". כי הרשעים אמרו שלא צריך את כל התורה ואיך לנו אלא עשרת הדברות, "מה שאמר הקב"ה ושמעו מפיו בסיני" כלשון רש"י. פעם הייתי אצל בן גוריון - שבסוף חזר בתשובה והאמין בכל - דברנו על מצות שבת, אמר לי אתם הרבנים הוספתם יותר מדאי, הקב"ה נתן לנו עשרת הדברות ואתם מוסיפים מצוות.

חייכתי, שאל אותי מזכירו יצחק נבון שיחיי מדוע אתה מחיך, אמרתי יש כאן תנ"ך ובודאי בן גוריון אוהב תנ"ך, הביאו תנ"ך. פתחתי את עשרת הדברות והראתי שבעשרת הדברות יש מצות

קול צופיך

מרת הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

יתרו - תשנ"ט - מאת מרת הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

ניתוח פלסטי או ללבוש פאה נכרית כדי להתנאות?
תשובה: בחורות צריכות להתקשט וכל תכשיטי העולם נוצרו לנשים ולמענן יש תכשיטים ומיני איפור כדי שיתנאו לבעליהן בקדושה ובטהרה. בחורים יודעים שבחורות מתקשטות ומתאפרות ואין בזה משום הונאה כלפי החור. ואכן יש מצוה שבחור יראה את הבחורה בצניעות לפני החתונה כדי שלא תתגנה עליו.

וכן יכולה הבחורה לעשות ניתוח פלסטי כדי להתנאות. אולם, גברים אינם יכולים לשים 'פיאה נכרית' מדין לא ילבש גבר וכן מדין אונאה או לעשות ניתוח פלסטי ורק במקרים של תאונה ופציעה רח"ל יתכן לעשות ניתוח פלסטי. ואם יש גבר עם אף ארוך במיוחד וכיו"ב והדבר מעכב אותו מלהשתדך ילך לרב למען יפסוק לו הלכה בענין.

ופעם הגיע אלי בחור לשאול אותי האם מותר לו לבקש מסנדלר שישים בתוך הנעל חתיכת עור להגביהה אותה - מבלי שהדבר יראה כלפי חוץ ואם אין בזה משום הונאה כלפי הבחורה. אמרתי לו ואולי גם היא מגביהה את הנעל? בדק הבחור וכך הוה - עובדה, ובאמת שניהם היו שוים בקומה, ושלוש על ישראל. וכדאי לעורר מאד על ענין השדוכין, ידוע עד כמה רבי ישמעאל וחכמי ישראל עשו הכל כדי לשדך ולהקים בתים בישראל. וכל מי שרואה את הבחורים או הבחורות במקומו רווקים יציע להם שידוך ובי"ה יצליחו ויעשו פרי.

ב. שאלה: האם יש להביא ילדים מכיתות ד', ו' להתפלל בבית הכנסת וכיצד תוסדר התפילה לתלמידים בבית הספר?
תשובה: בעיקרון אנו אומרים "בנערנו ובזקננו נלך" גדולים וקטנים באים לבית הכנסת בדור הקודם כל אבא הביא את בנו לבית הכנסת ובימי החורף הקשים היה האבא חוזר מהתפילה בבית הכנסת ומשיגח על בניו שיתפללו בבית.

והיום בעוה"ר אבות לחוצים ברוב דוחק בעבודה ועבודת פרך והאמהות עסוקות בהכנת הילדים והאוכל. לכן התקינו תפילה בבתי הספר, וצריכים מנהלי בתי הספר לדאוג לכך שתהא תפילה בבית הכנסת של בית הספר, תפילה כהלכה לא בקיצור, ובהשגחה ראויה לכבוד התפילה, כמו שאנו מתפללים מ"אלוקנו" ועד "שמע ישראל" שאחרי עלינו לשבח.

ואם יש תלמידים המעוניינים להתפלל דווקא עם האבות בבית הכנסת יכול מנהל בית הספר לדאוג שהם יתפללו בבית הספר, כדי שלא יהיה רפיון אצל התלמידים האחרים ובתנאי שהתפילה תהיה כמו שצריך וכן יכול לאפשר להם להתפלל עם האבות.

יש בעיה אחרת של אוכל לפני התפילה. הכי טוב, שהילדים יאכלו ארוחת בוקר אחרי התפילה. ואם אין אפשרות כזאת, יש ללמד את הילדים שיאמרו בבית את ברכות השחר עד ברוך שאמר, יאכלו מעט, ילכו לביה"ס יתפללו, ואח"כ יאכלו בהפסקה המיועדת לכך. עלינו לחנך את הילדים להתפלל, תפילת הילדים חשובה ביותר וגם כי יזקינו לא יסורו ממנה. ויהי רצון שנוזכה לראות בקרוב בימינו את הגאולה השלימה, אמן ואמן.

החזון איש סובר כמו הספרדים שיש לומר בגי' הקריאות הללו בטעם עליון. והמשנה ברורה תצ"ד כתב שבחג שבועות קוראין בטעם עליון ובבאור ההלכה הסביר בפרוטרוט את ההבדלים והמנהגים בזה ע"ש. וכן בכף החיים אות כ' שהביא למנהגנו לקרוא בטעם עליון ביתרו, ואתחנן ושבועות.

והרב טיקוצנסקי בלוח כתב כמו המשנב"ר שטעם עליון קוראים בחג השבועות בלבד, וגם בענין זה אין לעורר מחלוקת, כי אם לא קוראים בבית הכנסת את הטעם העליון ביתרו ובאתחנן, וכן אם החזן טעה ולא הכין את הקריאה לפי הטעם העליון - אל יעוררו בשביל זה מחלוקת חלילה. ויש להזכיר לבעלי הקוראים מראש שיכינו מראש את הקריאה בטעם העליון אבל ביחיד כשקוראים שנים מקרא ואחד תרגום אפילו ביום שבת קורא בטעם תחתון.

הפטרית יתרו

יש שלושה מנהגים לגבי קריאת הפטרה בפרשה זו: כולם קוראים את מעשי מרכבה בישעיה פרק ו'. הספרדים קוראים את שלשה עשר הפסוקים הראשונים "בשנת מות המלך עוזיהו עד "זרע קודש מצבתה" ס"ה י"ג פסוקים. האשכנזים מוסיפים את הפסוקים מפרק ז' "ויהי בימי אחז" וכו' עד "בן טבאל" פסוק ו'. ועוד שני פסוקים "כי ילד יולידנו" בפרק ט' פסוקים ה' ו' ס"ה כ"א פסוקים. והתימנים קוראים עד "זרע קודש מצבתה" ומוסיפים את שני הפסוקים "כי ילד יולד לנו" מפרק ט' כנ"ל.

מה הסיבה להבדל המנהגים?

קריאת הפטרה נתקנה כיון שהיו גזירות שלא לקרוא בתורה לכן קראו בנביא הפטרה ובדרך כלל יש בה לפחות 21 פסוקים כנגד שלשה כפול שבעה עולים. הבית יוסף אומר שאם הפטרה נגמרת בענין מסוים אין צורך לקרוא דוקא 21 פסוקים. לכן הספרדים עוסקים בהפטרה במרכבה כמו שהיה במעמד הר סיני. והאשכנזים הוסיפו פסוקים וכדי לסיים בענין טוב הוסיפו את שני האחרונים וכן שיהא בס"ה כ"א פסוקים והתימנים הסתפקו בהוספת שני הפסוקים בלבד.

למעשה:

אם קוראים את הפטרה מתוך ספר הפטרות כמו הנהוג באשכנז ספר בקלף - ישעיה, אז צריך לפני שבת להכין סימניות לקרוא שידע לפי מנהג האשכנזים והתימנים להיכן עליו לדלג כדי שלא יהיה טרחא דציבורא, וכן כשקורא מתני"ך שלם. ומי שקורא מחומש שיש בו את הפטרה כולה כסדרה עם תוספת הפסוקים - יקרא כפי הכתוב בלי צורך לסמן. וכאמור כמה פעמים שאם אחד שנוהג באופן מסויים ועולה במקום שמוסיפים בהפטרה או מחסירים ינהג כמנהגם.

תשובות לשואלים

א. שאלה: האם מותר לכלה לעשות ניתוח פלסטי לשינוי צורת הפנים, ואין בזה משום הונאה כלפי החתן, והאם מותר לגבר לעשות

*רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!

שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

